

NEO-MEDIEVALISM URBAN ȘI DREPTUL METROPOLITAN GLOBAL

(Urban neo-medievalism and global metropolitan law)

Madalina Virginia ANTONESCU

Abstract: *Our study is approaching some institutional patterns, from futurological perspective, the typology and the evolution of the globalized and overlapping levels of authority composing the complex society of XXIst- XXIIInd centuries, starting from the UN label regarding the contemporary time as "an urban century", and taking into account the ascending and proliferating phenomenon of new political actors, as metropolises and megalopolises on the global stage. The global metropolitan law represents, as the inter-metropolitan law, a body of juridical rules and basic principles with compulsory value as ius cogens for the metropolitan society and also, regarding the relations between new legal subjects of this global order and other political actors.*

Keywords: *heterachy, metropolitan global law, RMA (Regional Metropolitan Archipelago), WMA (World Metropolitan Archipelago), TMA (Transregional Metropolitan Arc); order of megacities, TOCA (TransOceanic City Arcs); RCAs (Regional Cities Arhipelagos); TCCA (TransContinental City Arcs); GGCA (Great Global City Arc)*

Dreptul metropolitan global al secolului al XXI-lea, manifestarea unui model neo-medievalist. Structuri heterarhice trans-continentale

Conform perspectivei ONU, secolul al XXI-lea este definit ca fiind "un secol urban", peste 50% din populația globului trăind într-un mediu urban¹. Doctrina califică aceste fenomene specifice secolului nostru folosind termeni noi precum *metropolizarea*², *urbanizarea durabilă*³.

Fiind propus inițial de Headly Bull în lucrarea sa dedicată cercetării structurilor alternative de ordine mondială (*The Anarchical Society*, 1977), termenul de *neo-medievalism* presupune o restructurare a relațiilor mondiale conform unui sistem de putere heterarhic, caracterizat prin jurisdicții multiple și suprapuse, prin autorități segmentate și loialități multiple⁴, fiind vorba de o structură de putere predominant orizontală, mai degrabă decât de una verticală. Această structurare pe model neo-medievalist ar fi una post-statală, constând într-un tip de „organizare politică universală ce a existat în creștinătatea medievală apuseană” (o ordine politică universală a creștinismului⁵, consideră autorul, din pricina fenomenului de dezintegrare

¹ A se vedea și *Istanbul+5*, The UN Special Session of Great Assembly, Urban Habitat. *Raportul State of the World's cities, 2012-2013. Prosperity of cities*, UN-HABITAT, *For a better urban future*, Routledge, 2013, US, Canada, www.unhabitat.org. Cynthia Gorra-Gobin, coord., *Dictionnaire des mondialisations*, Ed. Armand Colin, Paris, 2006, pp. 392-393.

² *Ibidem*, p. 242.

³ Conform numeroaselor documente internaționale în materie precum: *Istanbul+5*, *Urban Millennium*, New York, 6-8 June 2001, United Nations, UNCHS. *Johannesburg Declaration on Sustainable Development*, 4 Sept. 2002. *United Nations Millennium Declaration* 55/2, Resolution adopted by the General Assembly, 6 sept. 2000. *Incheon Communiqué*, Nov. 16, 2012, *Strengthening planning and implementation capacities for sustainable development in the post-Rio context*, UNCSO. Agenda 2030, <https://sustainabledevelopment.un.org>. The Millennium Development Goals Report, 2014, We can end poverty 2015, www.undp.org/content/undp/en

⁴ Avându-și originea în teoria interdependențelor complexe (Keohane și Nye, 2003), reflectând un anumit grad de integrare al actorilor în sistemul economic internațional și generând politici asimetrice. Cf. Vasile Pușcaș, *Relații internaționale/transnaționale*, ed. Sincron, Cluj Napoca, 2005, pp. 134-135.

⁵ Derivată din teoria constituțională a bisericii și a statului până în sec. al XVII-lea inclusiv. Cf. David Miller, eds., *Encyclopedia Blackwell a gândirii politice*, Humanitas, București, 1991, trad. de Dragan Stoianovici, p. 302. Stelian

și slăbire a statelor, a unui declin al modelului statului-națiune, care nu mai poate caracteriza societatea sec. XXI, precum și a fenomenelor de integrare regională. La acestea se adaugă și alte fenomene precum accelerările proceselor multiple de globalizări și dezvoltarea organizațiilor transnaționale, ce depășesc teoria centrismului statal și deci, caracterul coordonator al dreptului internațional, necesitând alte formule și structuri adecvate cerințelor noului secol XXI⁶.

După Hedley Bull, epoca neo-medievală (corespunzând conceptului de *heterarhie*) este una caracterizată prin dispariția statelor suverane, „înlocuibile nu cu un guvern mondial ci cu un echivalent secular, modern de organizare politică universală similară organizării lumii creștinătății apusene în evul mediu”. Sub aspectul definirii sale ca ordine politică, neo-medievalismul s-ar structura ca un tip de ordine în care „frontierele sunt difuze și permeabile, în care rolul actorilor este unul puternic, de a împărți puterea cu statele, o ordine cu multiple și suprapuse autorități politice, cu instituții politice multiple și concurente, în care loialitatea politică a devenit fragmentată, suprapusă și mult mai complexă”, consideră Bull⁷.

Dintr-un anumit punct de vedere, heterarhia se aseamănă conceptului de „rețele transnaționale” definite prin ansamblul unor „legături interconectate ale căror intersecții formează centre decizionale, culturale, spații de sinteză, mănunchiuri de drepturi și obligații comune” asociind în structuri cvasi-instituționalizate, flexibile sau suprapuse, grupuri și indivizi. Aceste schimburi și conexiuni constituie „spații politizate progresiv”, care depășesc frontierele naționale, sunt caracterizate prin suplețe, adaptabilitate, multi-funcționalitate, de-teritorializare, schimbându-și configurațiile și rolurile, intervenind în diferite sectoare sociale, fiind slab instituționalizate, având puterea în „centralitatea nodurilor și a conexiunilor acestora”, ca modalități de schimb a informațiilor și fluxurilor rețelelor⁸.

Conform doctrinei, liberalizarea schimburilor comerciale, globalizarea producției și fluxurile financiare formează „concentrări de interdependențe ale economiilor, privilegiind mai cu seamă țările bogate”, rezultând din teoria neoclasică a comerțului internațional bazat pe logica complementarității schimburilor. O nouă dimensiune a interdependențelor este adăugată odată cu globalizarea financiară (inter-conexiuni între piețele bursiere, participările la fondurile de pensie sau regimurile de asigurări, fondurile de investiții) care produc însă crize în lanț, fragilizând ansamblul relațional la care participă⁹. Pentru alți autori, conceptul de „heterarhie” desemnează o „structură de coexistență dar și de conflict între cvasi-ierarhii diferite, mici și medii, concurând și

Brezeanu, „Imperiul în Occidentul medieval. Idee și realitate”, în *Antologia Imperiu universal și monarhie națională în Europa creștină. Studii de gândire politică medievală*, ed. Meronia, București, 2005, pp. 56-63.

⁶ Graham Evans, J. Newnham, *Dicționar de relații internaționale*, trad. Anca Irina Ionescu, ed. Universal Dalsi, s.l., 2001, pp. 380-381. David Held, Anthony McGrew, David Goldblatt, Jonathan Perraton, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, trad. de Ramona-Elena Lupașcu, Adriana Ștraub, Mihaela Bordea, Alina-Maria Turcu, ed. Polirom, Iași, 2004, pp. 86-87, 109-110.

⁷ Martin Griffiths, ed., *Encyclopedia of International Relations and Global Politics*, Routledge, London and NY, 2005, pp. 591-592.

⁸ Marie Claude Smouts, Dario Battistella, Pascal Vennesson, *Dictionnaire des relations internationales*, Dalloz, Paris, 2006, pp. 482-483.

⁹ Cynthia Ghorra-Gobin, *Dictionnaire des mondialisations*, Armand, Colin, Paris, 2006, pp. 208-209.

suprapunându-se atât în privința limitelor stabilite funcționării lor dar și în ceea ce privește grupurile sociale sau sectoarele de activitate financial-economice”¹⁰.

Structurile de tip heterarhic prezintă similarități cu conceptul de „neo-medievalism”, sugerând instituții competitive și jurisdicții suprapuse. Într-o heterarhie coexistă o pleoră de structuri aflate fie în diverse stadii de cristalizare, fie actori non-statali, structuri semi-ierarhice, semi-autonome, autonome, dificil de definit prin raportare la conceptele politice existente, deoarece nu există termeni adecvați în actuala disciplină a teoriei relațiilor internaționale care să surprindă această complexă realitate¹¹. În alte opinii, heterarhia definește „un concept nou în disciplina teoriei relațiilor internaționale, cu origini în discipline umanistice și matematice”, evocând ideea unor „sisteme complexe aflate în relații interdependente generând și menținând rețele arborescente și desfășurând metode, căi, conexiuni și alte rețele”, într-un pattern non-ierarhic¹².

Un alt tip de heterarhie este și conceptul de „comunitate terestră”, teoretizat de D. Korten, bazat pe ideea democrației globaliste mai degrabă decât pe cea a unei transnaționalizări și globalizări de tip ierarhico-imperial; pentru acest autor, puterea instituțională este afectată puterii morale și valorilor culturale însușind grupurile pentru realizarea unei conștiințe mature, adică non-distructive (conceptul de „putere populară a societății civile globale”, generat de acest tip de heterarhie)¹³.

În concepția lui Alejandro Colas, nu doar heterarhia ca model transnațional ci și imperiul își desfășoară expresia puterii dincolo de frontierele națiunilor, proiectându-o în mod inegal (putere formală și putere informală) în periferiile sale, în semi-periferiile sale și asupra teritoriilor învecinate sau aflate în diferite relații de vasalitate sau alianță cu centrul decizional¹⁴. Însă patternul heterarhic *ar conține* pe cel suprastructural, de imperiu, definind entități flexibile, cu autorități suprapuse și interconectate, acționând la diferite nivele de guvernare, având însă anumite axe ierarhice de stabilitate, simboluri și atribuții unice asigurând coerența întregului ansamblu (Sfântul Imperiu Romano-German fiind și el, o combinație între un imperiu și o heterarhie). De la aceste forme tradiționale de organizare a puterii (medievale), secolul al XXI – lea poate cunoaște, pe baza acțiunii specifice a actorilor non-statali, pseudo-statali încorporați în structuri ierarhice de tip neo-imperial, o proliferare a metropolelor și megalopolisurilor ca entități

¹⁰ Philip G., Cerny, „Neomedievalism, Civil War and the New Security Dilemma: Globalisation as Durable Disorder”, *Civil Wars*, vol. 1, no. 1 (Spring), 1998, pp. 36-64.

¹¹ Philip Cerny; Rosalba Belmonte, „Heterarchy: Toward Paradigm Shift in World Politics”, forthcoming in *The Changing Faces of Power*, special issue of the *Journal of Political Power*, vol. 14, no. 1/2021. Madalina Virginia Antonescu, Metropolises in the Global Governance: Towards a 21st Century Neo-Medievalism?, in *LUMEN Social Sciences*, 7 (1), 2018, *Logos Universality Mentality Education Novelty: Social Sciences*, doi:<https://doi.org/10.18662/lumenss/03>, <http://www.lumenpublishing.com/journals/index.php/lumenss/article/view/1142/pdf>, pp: 29-43

¹² Carole L. Crumley, *Heterarchy. Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences: An Interdisciplinary, Searchable, and Linkable Resource*. John Wiley & Sons, Inc., 2005, <https://doi.org/10.1002/9781118900772.etrds0158>

¹³ David Korten, *Marea cotitură. De la imperiu la comunitatea terestră*, trad Mihnea Columbeanu, ed. Antet XX Press, 2007, Prahova, pp. 80-81.

¹⁴ Alejandro Colas, *Empire*, Polity, UK, 2008, pp. 184-186.

principale ale *unui tip nou, de rețea urbană-imperiu (neo-medievalism de tip metropolitan)*, funcționând pe baza unor regimuri politico –juridice și a unor seturi de norme metropolitane comune.

Pentru Antonio Negri, imperiul, înțeles ca „o combinație de democrație, aristocrație și suveranitate” se opune conceptului de „multitudine”, format ”din fostele clase muncitoare sau proletariate sau forme de bio-putere”, în sensul secolului al XXI-lea, ca „rețele de micro-putere organizate flexibil,” în lianturi și procese transnaționale care schimbă structura, atribuțiile unui imperiu clasic, acționând în structuri elastice, neo-medievaliste, adică lipsite de hierarhie, restructurând organismele centrale de comandă ale puterii politice în imperiu, *ca reacție* la influența exercitată *prin heterarhii proprii, de actori transnaționali non-statali* precum corporațiile sau capitalurile multinaționale flexibile (circulând în diferite structuri imperiale, statale, organizaționale)¹⁵.

Studierea orașelor dintr-o perspectivă multi-disciplinară (arhitectură, istorie, planificarea orașelor, sociologie, economie, medicină, biologie politică, studiul comunicațiilor, studii de management cultural etc.) numită *ekistică*¹⁶, se completează în viitor, în opinia noastră, cu studiul diplomației metropolitane, al dreptului inter-metropolitan global. Secolul al XXI-lea, pornind de la premisa ONU a unui ”secol urban” caracterizat prin proliferarea metropolelor și megalopolisurilor ca actori pseudo-statali și apoi, statalizați, cunoaște o organizare de tip neo-medievalist (având ca subiecte de drept inter-metropolitan, marile orașe) în care, luând treptat locul dreptului inter-național și administrativ, noi forme de legislații inter-comunitare apar.

În ordinea universală juridică a secolelor al XXI-lea și al XXII-lea, odată cu proliferarea actorilor non-statali între care și metropolele și megalopolisurile, se vor dezvolta, în baza regimurilor juridice globalizate observabile în prezent¹⁷ și *corpuri de norme juridice specifice* pentru a reglementa în privința adoptării unui *set de drepturi și obligații* adecvate, relațiile dintre acești actori non-statali și actorii tradiționali (state, organizații interguvernamentale, organizații non-guvernamentale), precum și relațiile *dintre* actorii non-statali (corporații, agenții diverse, mișcări sociale, asociații trans-naționale, metropole, rețele rurale de sate, obști sătești, comune, orașe mici și mijlocii etc.). Un astfel de set de norme juridice specifice este și *dreptul inter-metropolitan* (un drept trans-național, infra-local și regional, trans-continental în același timp) definit, în opinia noastră, ca aparținând mai degrabă unui model heterarhic, conform unei guvernări multi-stratificate, autorităților suprapuse și inter-conectate, competențelor fragmentate de la diferite nivele și din diferite domenii ale vieții publice. Putem califica *dreptul metropolitan global* ca fiind o manifestare a unui neo-medievalism regional sau trans-continental în care, progresiv, pornind de la calificarea conferită de ONU secolului al XXI-lea ca un ”secol urban”, metropolele și megalopolisurile vor primi atribute cvasi-statale sau se vor stataliza în forme inedite, corespunzând structurilor societății globale a secolului al XXI-lea (mai degrabă decât să asistăm la o reproducere automată a unor modele de orașe-cetăți după structura sumeriană sau

¹⁵ Antonio Negri, *Empire and beyond*, translated by Ed Emery, Polity Press, UK, 2008, pp. 10-11.

¹⁶ Termen propus de Constantine Dioxiadis, în lucrarea omonimă/1968, în A. Toynbee, *Orașe în mișcare*, trad. de Leontina Moga, ed. Politică, București, 1979, p. 16.

¹⁷ D.Held et alii, *op. cit.*, pp.77-79.

medievală -republicile venețiene, genoveze- ori grecești antice -ligile corintice, cu hegemoni urbani precum Corint, Sparta, Atena etc.¹⁸⁻). O proliferare a formei democratice de heterarhie, prin formarea și gruparea în structuri colective cu bugete comune, armate comune, atribuții comune de politică externă sau de a bate monedă s-ar putea constitui în modelul republicilor-orășe, specializate în diferite domenii profesionale (republicile urbane comerciale, cele culturale, cele agrare, cele industriale, cele academice etc.).

Dreptul metropolitan global corespunzând nevoii de reglementare a relațiilor funcționabile la diferite nivele de organizare ale societății umane a secolului al XXI-lea (infra-local, regional, trans-continental, supra-național) poate conține un *set de principii fundamentale* prin care se reglementează cadrul general al relațiilor dintre actorii non-statali, cvasi-statali, trans-statali de o *manieră complexă* față de posibilitățile actuale ale dreptului internațional, având în vedere beneficiul viitor al *calității juridice de subiect de drept metropolitan și inter-metropolitan* acordat metropolelor și megalopolisurilor de locuitorii urbelor (aflați sub condiția de a locui în acel oraș minimum trei generații) prin vot direct (democrație participativă). În temeiul dimensiunii *externe* politico-juridice a acestui drept metropolitan global, reprezentanții metropolelor și megalopolisurilor, precum și a altor tipuri de entități juridico-politice non-statale generate de organizarea globală a urbelor, vor avea drept de încheiere, semnare și ratificare în numele comunității urbane reprezentate, *a tratatelor de drept inter-metropolitan și de drept metropolitan global* (care presupun atribuții pentru negocierea tratatelor, a pactelor, convențiilor și în raport cu alți actori politici decât cu celelalte metropole și megalopolisuri).

Astfel, în *ordinea metropolitană globală*, reprezentanții specifici ai noilor subiecte de drept metropolitan, anume diplomații (ceea ce presupune existența unor elemente de cvasi-statalitate sau a unui proces de statalizare a acestor urbe) vor primi de la locuitorii urbei, prin *referendumuri urbane* (democrație participativă) sau prin *organisme urbane cu atribuții decizionale specifice* (consilii locale, primării, directorate, consilii ale guvernatorilor urbei etc.) atribuții de a încheia tratate de drept inter-metropolitan. Aceste tratate, pacte, convenții, declarații ale urbelor reunite în Consilii comune,¹⁹ în Consilii ale guvernatorilor urbelor, în ședințe comune de lucru ale Primarilor generali, ale Dogilor/Dogesselor Lanțurilor Metropolitane și de Megalopolisuri Trans-Continentale și a celor Trans-Oceanice sunt semnate nu doar de diplomații urbani ca reprezentanți ai metropolelor-regiuni, ai metropolelor și megalopolisurilor individuale dar și în calitate de reprezentanți ai altor forme de heterarhie, precum AMTA-urile (Arcurile Metropolitane TransOceanice), AMTC-urile (Arcurile Metropolitane TransContinentale). De asemenea, diplomații urbani primesc atribuții speciale de la reprezentanții locuitorilor urbelor cu

¹⁸ Pierre Lévêque, *Aventura greacă*, vol. I, trad. Constanța Tănăsescu, ed. Meridiane, București, 1987, pp. 367-371.

¹⁹ Derivând din structurile istorice ale puterii executive restrânse, cu întruniri periodice dar mai puțin transparente de tipul *Consiliului celor Zece* sau al *Consiliului celor Trei* ca organisme politice ale unei aristocrații plutocratice constituind un oraș statalizat cu imperiu thalassocratic, al veacului al XVIII-lea (practic, consiliile de guvernare imperialo-maritimă erau esențial, unele orășenești). Cf. Jan Morris, *Veneția*, trad. Laura Ciochină, ed. Polirom, Iași, pp. 24-25. La fel, instituția imperial-maritimă a dogilor este cumulativ și original, una urbană (el fiind un tip de "duce bizantin la început, un monarh absolut și apoi, un suveran electiv de tipul primului între egali, având în spate o suveranitate polifonică, un sistem de organisme suprapuse care definesc o oligarhie originală"). Cf. Claudio Rendina, *Dogii Veneției*, trad. Radu Gâdei, Constantin Vlad, ed. Bic All, București, 2003, pp. 5-10.

drept de vot, în a semna și a ratifica în numele entităților juridico-politice reprezentate (metropole, metropole-regiuni, AMTA, AMTC), *documente juridice fundamentale* pentru reglementarea relațiilor inter-metropolitane precum și pentru reglementarea relațiilor între metropole pe de-o parte și alte tipuri de actori politici, pe de altă parte (state, corporații, rețele de comunități rurale, orașele mici și mijlocii, partide politice transnaționale, mișcări sociale etc); acești diplomați ai sec. XXI ca secol urban (Urbanocen) pot semna inclusiv:

- *Carta principiilor fundamentale ale metropolelor și megalopolisurilor, precum și ale metropolelor-regiuni, ale AMTA și AMTC* (constituind un grup de norme juridice principale, cu rol de jus cogens în această materie, reglementând relațiile în diferite domenii de activitate ale entităților juridice sus-menționate, precum și între acestea și alte tipuri de entități juridice, cvasi-statale, statale, federative, confederative, non-statale).

- *Carta principiilor de bază ale diplomației metropolitane* (semnată, ratificată de metropolele-regiuni și de toate AMTA-urile și AMTC-urile) constituie un grup de norme juridice fundamentale reglementând relațiile de politică externă stabilite între aceste entități politizate cu atribuții cvasi-statale sau statale conduse de Primari generali ai metropolelor-regiuni și de către Dogi/Dogesse metropolitane.

- *Carta inter-metropolitană a drepturilor orașelor* (semnată și pusă în aplicare de autoritățile specifice ale urbelor sus-menționate precum și ale formelor de agregare urbană de tipul AMTA și AMTC), adică de Dogii/Dogessele megalopolelor (indiferent de denumire) ai metropolelor-regiuni, ai AMTA-urilor și AMTC-urilor.

Tratatetele inter-metropolitane, convențiile, pactele, declarațiile semnate și ratificate de reprezentanți ai entităților juridice sus-menționate formează progresiv o ordine juridică specifică urbelor (secolului al XXI-lea ca secol urban, Antropocen), numită convențional *drept internațional metropolitan* (ca un corp de norme juridice privind organizarea vieții inter-metropolitane). Termenul de *drept inter-metropolitan* pleacă de la premisa conturării în secolul al XXI-lea a unui tip de ordine post-statală, în care este caducă raportarea la un drept internațional, având în vedere premisa ascensiunii și proliferării metropolelor și megalopolisurilor formând o ordine juridico-politică în care puterea decizională transgresează frontierele statelor, spre a forma noi entități și grupări colective de urbi, inclusiv putând primi elemente de statalizare²⁰, precum în epoca antică sub forma orașelor-state²¹). Putem vorbi în aceste cazuri, de *metropole în curs de statalizare* care să creeze *ordinea orașelor-state sau a orașelor imperiale* ce construiesc suprastructuri imperiale terestre sau thalassocratice pornind de la nucleul decizional (un oraș-stat inițiator). *Dreptul inter-metropolitan* are ca fundament un set de norme juridice specifice, conținând un set de principii de bază cu valoare imperativă și obligativitate *erga omnes*, ce trebuie respectate de toate subiectele de drept inter-metropolitan participante la acest tip de ordine juridică.

Ordinea inter-metropolitană a secolului al XXI-lea poate fi însă și o structură *de tip ierarhic*, în care MAMG-ul reprezintă un *nivel decizional-ierarhic suprem*, centralizând și

²⁰ John A Hall, G. John Ikenberry, *Statul*, trad. Oana Suci, ed. CEU, Du Style, București, 1998, pp. 48-50.

²¹ Ludovic Takacs, Marțian Niciu, *Drept internațional public*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 183.

examinând dar și având drept de veto ultim asupra normelor și litigiilor între entitățile juridico-politice aflate la nivelele inferioare ale structurii (metropole și megalopolisuri-regiuni, AMTA și AMTC-urile), putându-se identifica un caracter imperial al acestei organizări inter-metropolitane, MAMG. De asemenea, este posibilă și conturarea unui caracter *de coordonare* a dreptului inter-metropolitan dată fiind natura autonomă a entităților juridice respective (metropole, megalopolisuri-regiuni, AMTA, AMTC), cel puțin ca o etapă distinctă, anterioară etapei finale, cea de creare și consolidare a MAMG-ului. În altă ipoteză, ceea a preeminenței de facto a entităților inferioare MAMG, putem asista dimpotrivă, la o consolidare a caracterului coordonator al dreptului metropolitan global, cu formalizarea sau lipsirea de eficiență a MAMG-ului până la dispariția lui și rămânerea ca principală putere *a nivelului AMTA- AMTC* de structurare politico-juridică a metropolelor și megalopolisurilor globului²².

Dreptul inter-metropolitan și dreptul reglementând totalitatea relațiilor juridice stabilite între entități metropolitane și entități non-metropolitane diverse (drept metropolitan global) estimăm că va conține și va dezvolta norme juridice inclusiv pentru a codifica și a normativiza relațiile juridice determinate de *proliferarea și interacțiunea* entităților supra-metropolitane și pluri-metropolitane, a entităților megalopolis, precum și relațiile rezultând din rețele de metropole organizate în așa-numitele entități juridice de tipul Arcurilor Metropolitane Trans-Regionale.

Dreptul metropolitan global și dreptul inter-metropolitan reglementează, începând cu a doua jumătate a secolului al XXI-lea, pe fondul consolidării evului urban numit Urbanocen, relații juridice specifice unei ordini a Arhipelagurilor Metropolitane Regionale (AMRs) ce formează un tip de meta-entitate juridică numită Arhipelag Metropolitan Mondial (AMM) într-o etapă ulterioară²³. Alte entități politico-administrative specifice acestui tip de lume numit Urbanocen, reglementate de dreptul metropolitan global sunt și entități de tipul Arcurilor Urbane Trans-Oceanice și Arcurilor Urbane TransContinentale, constituite într-o etapă ulterioară într-o meta-entitate de tip rețea urbană, cu o calitate de subiect de drept metropolitan global, numită MAMG (Marea Arie Metropolitană Globală), conform doctrinei²⁴.

Odată cu conturarea treptată a dreptului inter-metropolitan și a dreptului metropolitan global, *multiple organisme* cu atribuții de reprezentare politico-juridică se formează, corespunzător nivelului decizional și de reprezentativitate din acest tip de meta-structură de guvernare multi-stratificată, cu autorități suprapuse și multiple, care se influențează reciproc; dintre aceste organisme, menționăm cu titlul de propunere, unele precum: Consiliile Metropolitane, Consiliile Megalopolisurilor (primul nivel decizional al marilor orașe); Primarii Generali /Guvernatorii/Dogii/Dogessele metropolelor și megalopolisurilor; Adunarea Generală a Consiliilor Metropolitane; Consiliile Metropolelor-Regiuni; Dogii /Dogessele Regionale /

²² M.V. Antonescu, „Metropolitan Diplomacy. Global Metropolitan Law and Global Cities Seen from the Heterarchy Perspective”, Chapter 11, în Philip G. Cerny ed., *Heterarchy in World Politics*, Routledge, UK, series Innovations in International Affairs, 2022, pdf.

²³ M.V. Antonescu, *op. cit.*, 2018.

²⁴ M.V. Antonescu, *Metropolitan Diplomacy...*, *op. cit.*, 2022, pdf.

Guvernatorii Metropolelor-Regiuni; Consiliile Arhipelagurilor Metropolitane Regionale; Consiliul Arhipelagului Urban Mondial²⁵.

Organizarea metropolelor și a megalopolisurilor. Instituții ale dreptului metropolitan global de la sfârșitul sec. al XXI-lea și începutul sec. al XXII-lea

Odată cu trecerea de la procesul mondial de proliferare și extindere a numărului de metropole și de megalopolisuri pe glob la o etapă nouă, de consolidare a poziției acestor actori non-statali sau mai degrabă, trans-statali (având în vedere modurile inedite de înfîrșire a unor rețele metropolitane trans-regionale, trans-continentale), urbele secolului al XXI-lea devin autonome față de state și introduc instituții politico-juridice proprii, precum parlamente urbane, cetățenii urbane, consilii directorate și guvernatori urbani.

Putem vorbi astfel, de o formă de neo-medievalism bazat pe structuri heterarhice, similar federațiilor și ligilor de orașe-state din perioada Greciei antice (care, în anumite momente, au dezvoltat sub conducerea unui oraș-stat comercial preeminent, o formă thalassocratică de imperiu sau au alcătuit o structură thalassocratică de guvernare colectivă - prin organisme ale unei ligi sau federații cu atribuții superioare membrilor federației).

Unii autori folosesc termenul de *poliarhii*, spre a defini un sistem contemporan politico-economic mixt, format din instituții cvasi-supranaționale (UE), agenții, organizații internaționale, într-un număr enorm, care transcend statele și societățile, constituind progresiv, o ordine globală și deci, participând împreună la conturarea unei forme inedite de guvernare globală²⁶ a unei politici globale (o extensie a puterii politice dincolo de granițele statale, odată cu formarea unor rețele complexe de decizie și interacțiuni politice la diferite nivele). Unii autori remarcă fenomenul *glocalității*, anume a influenței simultane a unor decizii globale la nivelul unor comunități locale și invers, dezvoltări infra-locale politico-sociale care produc impact direct la nivelul global de guvernare²⁷. După Nierop (1994, p.171) se poate identifica la nivelul societății internaționale de azi un pattern mai vast de transformări și fluxuri globale, o dezvoltare a rețelilor și relațiilor transnaționale în toate sferele activității umane, conturând „o ordine globală interconectată, în care tipare ierarhice, de putere se alătură tiparelor intense de schimb”²⁸ Se conturează astfel probleme politice colective necesitând forme de guvernare internațională prin organizații internaționale, care transcend capacitățile actuale ale statelor (Krasner, 1983; Luard, 1977). Expansiunea rapidă a conexiunilor internaționale, imixtiunea în tradiționalele domenii de activitate ale statelor a unei pleiade de actori non-statali sau cvasi-statali diverși, creează ”condițiile pentru definirea unui *pattern de guvernare globală* incluzând instituții, organizații formale dar și agenții, grupuri informale, organizații nonguvernamentale, corporații, urmărind scopuri relevante pentru sistemele de autoritate și de reglementare transnaționale” (Rosenau, 1997). Scena politică devine deci, populată cu o multitudine de actori politici non-statali sub-

²⁵ Idem, M.V. Antonescu, *op. cit.*, 2018.

²⁶ D.Held et alii, *op.cit.*, p. 73.

²⁷ Idem, p. 73.

²⁸ *Ibidem*, p. 73.

naționali, grupuri de presiune națională, asociații profesionale transnaționale, mișcări sociale, corporații etc. participând intens la politica globală și definind *un sistem politic poliarchic, post-westphalic* sau mai bine spus, contestând sistemul politic internațional westphalic²⁹.

Putem folosi prin urmare, termenul de *heterarhie post-westphalică*, pentru a defini complexitatea organizării societății secolelor al XXI-lea și al XXII-lea, în care, pornind de la aceste forme de neo-medievalism unind paliere infra-locale, regionale, trans-continentale, ce presupun o multitudine și o coexistență de inter-relații, suprapuneri și interferențe între diferite entități și autorități la diferite nivele de guvernare, se creează un meta-tipar instituțional sofisticat, ce definește o guvernare globală mai aproape de forma *unei federații/ligi planetare de noi entități preeminente, precum metropolele și megalopolisurile, care sunt, în prezent, cele mai răspândite și puternice forme de agregare a comunităților organice*. Ele constituie o evoluție unică, politico-instituțională și economică, de la un habitat uman cu scop exclusiv funcțional la un secol numit Urbanocen, adică la o nouă etapă de civilizație a omenirii, cea a orașelor globale, de unde și generarea unei forme de civilizație globală urbană, unind diferitele culturi și civilizații ale globului într-o *matrice a guvernării globale urbane, a politicii globale urbane* ce trebuie analizată în elementele sale incipiente începând cu societatea mondială contemporană, aflată în plin proces de trecere de la westphalism la globalism (sau *glocalism*, în lipsa unor termeni adecvați spre a surprinde aceste complexe transformări).

Autori precum Susan Strange folosesc din perspectiva structuralismului, termenul de "imperiu transnațional" ca putere relațională conexată și derivând dintr-un tip de putere economică expansionistă (până la o etapă în care o economie globală ar reflecta un stadiu de globalizare a transnaționalismului, până la a cristaliza o meta-structură exercitând o putere difuză (datorită conexării actorilor și societăților din toată lumea, și depășirii monopolului statal de deținere a puterii internaționale). Este o formă de "putere non-teritorială", conform lui Strange, favorizând actorii non-statali din sectorul comerțului internațional (manageri de corporații, oameni de știință, bancheri, brokeri, constituind împreună "o clasă transnațională ca bază a unui imperiu non-teritorial", cu o capacitate transnațională "de a influența și beneficia de pe urma nevoilor sociale, până la conturarea și managementul unei veritabile economii politice globale". Dat fiind faptul că majoritatea actorilor constituind baza și conexiunile acestui imperiu transnațional sunt non-statali, este nevoie, consideră autoarea, de o nouă diplomatie, în cadrul căreia firmele, băncile, oamenii de știință joacă un rol la fel de important ca și statele³⁰.

Metropolele și megalopolisurile sunt *actori non-statali*, în prezent, care nu au autonomie în raport cu statele, ele fiind doar entități de drept administrativ³¹ și neputând participa ca

²⁹ Rosenau (1997); Mansbach (1976), citați în D. Held et alii, *op. cit.*, 2004, pp. 74-75.

³⁰ Susan Strange, citată în Stefano Guzzini, *Realism și relații internaționale*, trad. Diana Istrățescu, ed. Institutul European, Iași, 2000, pp. 339-341.

³¹ Corneliu Manda, *Drept administrativ*, ed. Universul juridic, București, 2008, pp.38 (organele decizionale ale unui oraș, ca unitate administrativă a unui stat, anume consiliul local, primarul, consiliul județean etc. sunt organe autonome ale administrației publice locale, conform legislației statului român în vigoare). Orașul, în dreptul administrativ românesc, este o unitate administrativă locală în cadrul organizării teritoriale a puterii publice dar nu exercită această putere publică în nume propriu și distinct de stat (de aparatul de stat compus din administrație publică centrală și locală).

subiecte de drept distinct, originar, preexistente statelor, la formarea unui drept metropolitan și nici la formarea dreptului internațional contemporan (westphalic). Prin urmare, metropolele și megalopolisurile se evidențiază ca actori politici care *influențează de facto* guvernarea globală a secolului al XXI-lea, inițiind modele intercalate, suprapuse și coexistente de autorități care, în viitor, pot dobândi forme cvasi-statale sau expansionist-hegemonice, alcătuind alte rețele politico-juridice sau militare între ele, cu instituții și bugete comune de tipul ligii corintice sau a thalassocrației ateniene. A considera însă că secolul al XXI-lea readuce forme de heterarhii sau de regimuri politice mixte (heterarhii derivând din hegemonii sau culminând cu hegemoniile unui oraș cvasi-statalizat) în forme identice cu cele din trecut este însă o eroare, datorită naturii complexe și specifice a secolului al XXI-lea (teoria irepetabilității istorice, a unicității etapelor de evoluție a umanității, care nu se pot reproduce în cadrul unui model automat de tip ”cerc vicios”). Datorită complexității minții umane (*cogito ergo sum*, omul-liber cugetător) și abilității de adaptare a omului la medii diferite, istoria omenirii nu poate fi privită în funcție de modele repetabile, auto-generându-se automat ci în funcție de elementele sale de originalitate prin care omenirea a făcut salturi inedite în imaginarea și implementarea etapelor de evoluție civilizațională.

Așa cum se remarcă în doctrină, patternurile de schimbare regională și globală influențează parțial contextul acțiunii politice, creând *un sistem de multiple centre ale puterii*, compus din sfere interconectate de autoritate formând o ordine post-westphalică³². Se conturează astfel progresiv, comunități politico-civilizaționale implicate în *structuri complexe de relații*, formate din mișcări suprapuse, structurate pe principii de inegalitate, ierarhie dar și de fluxuri heterarhice, variabile constituind *structuri flexibile, ondulatorii*, care se dilată și se contractă, în funcție de impactul acestor fluxuri *globale* asupra formelor și fluxurilor în care sunt organizate aceste comunități politice³³. Doctrina mai folosește și conceptul de *guvernare multi-stratificată*, pentru a ilustra modurile complexe în care statele sunt prinse în rețele suprapuse diverse, multiple, de relații sociale, politice, generând moduri de guvernare comprehensive, trans-statale, infra-statale și supra-statale³⁴.

Tipologii și instituții metropolitane în societatea secolelor al XXI-lea și al XXII-lea

Proliferarea actorilor non-statali, cvasi-statali și statalizați în perioada secolelor al XXI-lea și al XXII-lea, având în vedere calificarea de către ONU a secolului al XXI-lea ca fiind un ”secol urban” denumit convențional Antropocen, poate duce *la tipologii noi* în privința organizării și evoluției metropolelor și megalopolisurilor, precum:

-metropole-state (urmând modelul vechilor orașe-stat din structura social-politică a Sumerului antic sau a orașelor–republici medievale italiene precum Genova, Florența, Veneția³⁵)

³² D.Held *et alii*, *op. cit.*, p. 490.

³³ Idem.

³⁴ *Ibidem*, p. 492.

³⁵ Jan Morris, *op.cit.*, pp. 24-25.

-*metropole-regiuni* (Madrid-Barcelona-Lisabona-Porto; București-Sofia-Belgrad-Skopje, de ex.), constituind un lanț de metropole având o personalitate juridică comună (într-o variantă) sau personalități juridice autonome transferate *ulterior parțial* în anumite domenii de interes comun spre un nivel de *autoritate urbană comună* (de tipul unei ligi a orașelor-state grecești antice precum liga de la Delos³⁶, cu buget comun și instituții urbane comune), ce pot fi conduse (într-o etapă ulterioară de întărire a legăturilor dintre ele, federative sau confederative), de un guvernator/guvernatoare, numiți convențional Doge/Dogessă.

- *Marile Arcuri Metropolitane Trans-Oceanice (AMTA) și Trans-Continentale (AMTC)*, entități ce pot primi personalitate juridică distinctă, în baza unui corp de norme inter-metropolitane (alcătuind o ordine juridică inter-metropolitană) aplicabil *relațiilor dintre* metropolele participante la entitatea colectivă de tip heterarhic numită *metropolă-regiune* (constituind o regiune economică, progresiv primind atribuții și instituții proprii politice sau cvasi-politice, de auto-reprezentare diplomatică în raport cu terții, prin intermediul unor instituții noi numite convențional aici Consilii ale metropolelor-regiuni și Consilii cu atribuții de politică externă ale acestor Arcuri).

- *MAMG (Marea Arie Metropolitană Globală)*, grupând *meta-entitățile politico-juridice de tipul AMTA și AMTC*, ilustrând un nivel decizional special, *superior celor sus-menționate*, corespunzător caracterului urban global al secolului al XXI-lea, adică reprezentând evul numit Urbanocen. Acest meta-nivel de reprezentare a metropolelor și megalopolisurilor pe care îl putem denumi ultim, din punct de vedere al *valorii obligatorii a actelor normative* adoptate, presupune și relaționări juridice cu orice alte subiecte de drept intern-metropolitan inferioare dar și cu entități politice non-metropolitane. Acestea din urmă pot fi comunitățile organice, rurale, organizate în rețele infra-locale, regionale, trans-continentale numite RR, precum și pseudo-entități juridice numite "elemente haotice" (EH-urile) reprezentând clanuri sau hoarde migratoare controlând traseele de migrații masive clandestine sau produse de diferite situații (caz în care relațiile diplomatice stabilite între MAMG și EH-uri presupun un nivel de autoritate politico-juridică direct, global), materializându-se în pacte, convenții, tratate bilaterale, multi-laterale sau de stabilitate regională.

În loc de concluzii

Societatea globală a secolului al XXI-lea este bazată pe conceptul de urbanizare globală sau de metropolizare, ceea ce presupune preeminența și proliferarea unui tip de actori politici non-statali numiți metropole și megalopolisuri; aceștia pot primi treptat, elemente și atribuții cvasi-statale sau se pot uni în forme asociative de tipul federațiilor și ligilor, al confederațiilor metropolitane, generând norme și principii, drepturi și obligații specifice unor relații juridice inter-metropolitane. Aceste relații formează progresiv, un drept inter-metropolitan și un drept global în care metropolele și megalopolisurile primesc calitatea de subiecte de drept metropolitan de la locuitorii lor, în temeiul unor prerogative electorale speciale, cetățenești, și al unor

³⁶ Pierre Lévêque, *op. cit.*, vol. I, pp. 369-370.

referendumuri urbane sau al unor proceduri electorale specifice la nivel urban. Studiul de față încearcă să analizeze tipologia acestor metropole și megalopolisuri în evoluția lor în cadrul ordinii globale a secolelor al XXI-lea și al XXII-lea, precum și să identifice câteva dintre posibilele forme instituționale pe care organizarea acestor noi actori politici le pot avea.

Bibliografie

Documente

UNITED NATIONS Millennium Declaration 55/2, Resolution adopted by the General Assembly, 6 sept. 2000.

Cărți

GORRA-GOBIN, Cynthia, ed., *Dictionnaire des mondialisations*, Ed. Armand Colin, Paris, 2006.

GRIFFITHS, Martin, ed., *Encyclopedia of international relations and global politics*, London and NY: Routledge, 2005.

GUZZINI, Stefano, *Realism și relații internaționale*, trad. Diana Istrățescu, ed. Institutul European, Iași, 2000.

HALL, John A., IKENBERRY, G. John, *Statul*, trad. Oana Suciu, ed. CEU, Du Style, București, 1998.

HELD, David; MCGREW, Anthony; GOLDBLATT David; PERRATON Jonathan, *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, transalted in Romanian by Ramona-Elena Lupascu, Adriana Straub, Mihaela Bordea, Alina-Maria Turcu, Polirom, Iași, 2004

KORTEN, David, *Marea Cotitura. De la Imperiu la Comunitatea terestra*, translated in Romanian by Mihnea Columbeanu, Antet, Prahova, 2007.

LÉVÊQUE, Pierre, *Aventura greacă*, tome II, translated in Romanian by Constanta Tănăsescu, Ed. Meridiane, București, 1987.

MANDA, Corneliu, *Drept administrativ*, ed. Universul juridic, București, 2008.

MILLER, David eds., *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, trad. de Dragan Stoianovici Editura Humanitas, București, 1991.

MORRIS, Jan, *Veneția*, translated in Romanian by Laura Ciochină, Polirom, Iași, 2016.

NEGRI, Antonio, *Empire and beyond*, translated by Ed Emery, Cambridge, UK: Polity Press, 2008.

PUȘCAȘ, Vasile, *Relații internaționale/transnaționale*, ed. Sincron, Cluj Napoca, 2005.

RENDINA, Claudio, *Dogii Veneției, istorie și secrete*, translated in Romanian by Radu Gâdei, Constantin Vlad, ed. All, București, 2003.

SMOUTS, Marie Claude, BATTISTELLA, Dario, VENNESSON, Pascal, *Dictionnaire des relations internationales*, Dalloz, Paris, 2006.

TAKACS, Ludovic, NICIU Martian, *Drept internațional public*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976.

TOYNBEE, Arnold, *Orașe în mișcare*, Ed. Politică, București, 1979.

Articole și studii

ANTONESCU, Madalina Virginia, „Metropolises in the Global Governance: Towards a 21st Century Neo-Medievalism?”, în *LUMEN Social sciences*, 7 (1), Logos Universality Mentality Education Novelty: Social, 2018, pp: 29-43.

Idem, „Metropolitan Diplomacy. Global Metropolitan Law and Global Cities Seen from the Heterarchy Perspective”, Chapter 11, în Philip G. Cerny ed., *Heterarchy in World Politics*, Routledge, UK, series Innovations in International Affairs, pdf., 2022.

BREZEANU, Stelian, „Imperiul în Occidentul medieval. Idee și realitate” în *Antologia Imperiu universal și monarhie națională în Europa creștină. Studii de gândire politică medievală*, ed. Meronia, București, 2005.

CERNY, Philip, „Neomedievalism, Civil War and the New Security Dilemma: Globalisation as Durable Disorder”, *Civil Wars*, vol. 1, no. 1 (Spring), 1988, pp. 36-64.

CERNY, Philip, BELMONTE Rosalba, „Heterarchy: Toward Paradigm Shift in World Politics”, forthcoming în *The Changing Faces of Power, special issue of the Journal of Political Power*, vol. 14, no. 1, 2021.

COLAS, Alejandro, *Empire*, Polity, UK, 2008.

Resurse online

Agenda 2030, <https://sustainabledevelopment.un.org>.

CRUMLEY, Carole L. (2005). *Heterarchy. Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences: An Interdisciplinary, Searchable, and Linkable Resource*. John Wiley & Sons, Inc., 2005, <https://doi.org/10.1002/9781118900772.etrds0158>

Incheon Communiqué (2012). *Strengthening planning and implementation capacities for sustainable development in the post-Rio context*, UNCSO, <http://sdg.iisd.org/news/unosd-workshop-calls-for-greater-accountability-on-sustainable-development-targets/>

Istanbul+5, Urban Millennium (2001). New York, 6-8 June 2001, United Nations, UNCHS.

[https://mirror.unhabitat.org/pmss/\(X\(1\)S\(lkhmaubcfzwmatevhkfmzsb1\)\)/listItemDetails.aspx?publicationID=1681](https://mirror.unhabitat.org/pmss/(X(1)S(lkhmaubcfzwmatevhkfmzsb1))/listItemDetails.aspx?publicationID=1681)

Johannesburg Declaration on Sustainable Development (4 Sept. 2002).

<https://www.unescwa.org/johannesburg-declaration-sustainable-development>
https://ih-igcse-geography.wikispaces.com/file/view/6.2H_Megacity_map.png/82263189/827x457/6.2H_Megacity_map.png
<http://geographylaunchpad.weebly.com/uploads/2/5/4/1/25412597/7359460.png?826>

The Millennium Development Goals Report, 2014, We can end poverty 2015,
www.undp.org/content/undp/en.
State of the World's cities, 2012-2013. Prosperity of cities, Report (2013). UN-
HABITAT, *For a better urban future*. US, Canada:Routledge, www.unhabitat.org.